

Tillväxt som ideal, krympning som realitet?

Under 2000-talet har flera av oss fått uppleva utdragna diskussioner, starka känslor samt både positiva och negativa framtidsprognoser i samband med att vår hemkommun slagits samman med en eller flera andra. Utvecklingen mot färre och större kommuner har inverkat både på dem som arbetar och dem som bor inom kommunerna på märkbara sätt och oron för speciellt sjukvårdens och skolornas organisering har tidvis varit stark. Ändå kan de fulla effekterna av sammanslagningsprocesser ta en lång tid att skönja. Även på andra sätt påverkar utvecklingen mot större och färre enheter invånarna, som ofta ser sig tvungna att flytta från mindre kommuner i jakt efter arbets- och utbildningsmöjligheter. Det är dock inte endast sammanslagningarna som lett till minskad service i närområdena. För flera kommuner har den sjunkande nativiteten lett till att skol- och daghemsnäten har krympt, eller som i fallet med Sottunga (se Siv Sandbergs essä) helt försvunnit.

Hur ska då kommunerna utvecklas även om de inte nödvändigtvis växer? Den här frågan ställdes på Föreningen Granskarens årliga kulturseminarium i november 2020 – i år tidsenligt ordnat digitalt – och i det här numret publiceras seminariets föredrag. Granskarens ordförande Pekka Kettunen presenterar i sin essä färska siffror om de kommuner som vuxit och krympt mest i Finland under 2000-talet, och diskuterar orsakerna bakom olika trender. Inom loppet av 20 år har antalet kommuner i Finland minskat med en tredjedel och trots att antalet invånare totalt sett har ökat har alltså fruktsamheten stadigt gått neråt. Kettunen visar

vilka faktorer som ligger bakom de olika trenderna samt diskuterar de utmaningar som både krympande och växande kommuner står inför.

Vad är en kommun bra till? Den frågan går som en röd tråd genom Siv Sandbergs essä om kommunens uppgifter och hur de utvecklats. Under loppet av 1900-talet har trenden varit att kommunernas uppgifter blivit fler och mer komplexa, men nu står kommunerna inför det motsatta förhållandet. Som Sandberg visar – genom att använda mikrokommuner såsom Sottunga i den åländska skärgården som exempel – förändrar det minskade befolkningsunderlaget kommunernas karaktär och den nytta de som självständiga enheter kan tänkas ha.

Inne på en liknande frågeställning är Kenneth Nordberg men i stället för kommuners existensberättigande ställer han frågor kring framgång och välmående i kommuner. Under en längre tid har konkurrenskraft blivit ett ledord både globalt och regionalt. En nödvändig förutsättning anses ofta vara befolkningstäthet och -storlek, där Finland står chanslös jämfört med många andra länder. Ändå toppar vi tillsammans med de andra nordiska länderna index som mäter lycka och välbefinnande och Nordberg visar med hjälp av analytiska begrepp som social innovation och spatial justice att det även är andra faktorer än konkurrenskraft som gör samhällen välfungerande.

I det här numret publicerar vi även Mats Wickströms recensionsessä över problematiken kring ”den svenska jorden” med utgångspunkt i Aapo Roselius och Tuomas Teporas bok *Kampen om den svenska jorden. Karellarna i Finlands svenskspråkiga området 1940–1950* (2020). Föreställningen om att den svenskspråkiga befolkningen i Finland var bunden till myllan i den geografiska plats som kallades Svenskfinland och som skulle skyddas från finsk inflyttning blev en eldfångd politisk fråga i samband med placeringen av den karelska befolkningen efter vinter- och fortsättningskrigen. Wickström diskuterar frågans ursprung samt hur den behandlats inom historieforskningen, och ger författarduon Roselius och Tepora både ris och ros för sin analys av en mycket omdiskuterad period i ”den svenska jordens” historia.

Vi på *Finsk Tidskrift* önskar att 2021 ska föra med sig förändringar som är mer välkomna och ljusa än vad det så kallade

Coronaåret 2020 innebar. Våra läsare märker troligtvis en liten förändring i FT:s utseende. Temanumren kommer från och med nu att ha en bild på pärmen och vi uppmanar även våra skribenter att i större utsträckning än tidigare inkludera illustrationer i sina artiklar och essäer. FT är och förblir en textbaserad tidskrift, men som vi alla vet förstärker illustrationer och bilder ofta läsarupplevelsen.

Hanna Lindberg

Raseborg, 25.1.2021